

podučeval v sveti veri. Večkrat naj bi se prašal: „Ali je v moji šoli pravi kerščanski duh? Ali spoštujem verski nauk kot poglavitno reč v šoli? Ali podučujem tudi v drugih šolskih naukih tako, da cepim v mlade serca pravega pobožnega duha?“

Po drugi strani naj se pa učitelj tudi varuje, da ne bo nekako oslepel v taki gorečnosti. Nikar naj ne sili nenaravno povsod pobožnega duha, da sčasoma ne postane preveč vsakdanja reč. Tudi ne sme pozabiti, da mora vse druge šolske nauke dobro učiti. Kdor bi zavoljo kerščanskega nauka druge koristne nauke zanemarjal, bi ne spolnil svoje dolžnosti in bi tudi verskemu nauku v resnici ne služil.

Namen verskega nauka v ljudski šoli pa je: Uči in navadi otroke, da se čutijo in zavejo kot živi udje svete cerkve, in da so ji tudi potem, ko stopijo iz šole, prepričano, pripravno in zvesto vdani, t. j. da verujejo nje nauke, rabijo nje pomočke in v bogajo ali slušajo nje zapovedi. z.

Kako močna in imenitna je privada pri odgojevanju mladosti.

Privada ali privajenje je prvič takšna, če se v vnanje reči tako vdamo, da se zavoljo njih v svojem lastnem djanju ne damo premotiti. Kdor je postavim pervikrat v mlinu spal, temu ropotá in ragljá celó noč po glavi, kmali pa se tega privadi in tako spi, kakor da bi bile mlin in kolesa mirne. Kjer hišni oče nad svojimi podložnimi zmirom razsaja, kolne in vpije, tako se jim kaj takega primeri, kakor unemu, ki je v mlinu spal; hitro se družina navadi razgrajanja, kletve, zmerjanja i. t. d. Nikdo se ne zmeni za tak ropot, in se zavoljo tega v svojem djanju ne da motiti. Je pa to tako rekoč navada, ktera se človeka polasti, in sem je le hotel omeniti, ker je za odgojitelja v tem važna, ker se on za svojo osebo ne sme navaditi ničesar, kar bi njegovo veljavo kratiti vtegnilo.

Privajenje je pa drugič začenanje kakšne navade, ktera ravno pričinja rasti. Navada sama pa je pripravnost za nekatere djanja, ktera v točnih ali določenih okoliščinah nastopi, nekaj takšnega, kar človeka k djanju priganja, neka urnost v

občutenju in djanju brez zavednosti nagibov, ali vsaj v tem trenutku, ko se delo prične, ni čiste zavednosti. Če pa kdo zavedno dela ali ravna in s svojo lastno voljo namerja v to, kar hoče izpeljati, pa ne ravna več iz zgolj same navade. To je potem navada, ktera nagibuje djavno moč v človeku.

Kakor izgledi tako rekoč po zunanjem spodbadajo in vlečejo, tako ga navada od znotraj priganja; kakor imajo izgledi takšno moč do našega duha, da se ji skoraj ubraniti ne moremo, tako je navada vkoreninjena v telesni naravi, razodeva svojo moč toliko gotovši, ker je terpežnejša in se je tako rekoč v kri in meso vrastla. Le mislimo si, kako je tisti, ki je navajen opoldne en malo zadremati, ves popoldan čmeren in nataknjen, če ne more svoje navade spolniti; nasproti se pa drugemu kaj takega primeri, če zoper svojo navado zaspi. So ljudje, kateri morajo jesti, kolikorkrat memo krušnice pridejo, med tem ko drugim — vsa hvala staršem, ki so jih odgojili — ne pride na misel, zunaj obrokov kaj jesti. Od kod izhaja to? — To je takšna navada, da je skoraj natorna potreba, in je tako rekoč v njih natoro postalo. Taka pa tirja večkrat s silo, da se ji vstreže, ter ima tako rekoč neko moč. Nekdo se p. boji nevihte, in se je navadil, da vsaki večer opravlja molitev v čast s. Donata. Če se tedaj enkrat prigodi, da pri večerni molitvi zaspi, in še ni svoje pobožnosti opravil, in se po noči nevihta vzdigne, tako se precej spomni svoje pobožnosti, in še le potem, ko je svojo navado opravil, mirno in sladko spi do juterne zarje. Od kod to? Navada je narava postala, in kakor se uni mora zadostovati, tako hoče ta potolažena biti. V kaki šoli ne morejo otroci samostojno delati. Eden mora pri drugem gledati, morajo se med saboj v delu pogovarjati; če se jim to ne perpusti, se morajo vsaj z znamnji porazumljevati. Ako le delo enega samega pregledaš, si dela vseh vidil. Od kod izhaja to? Popred so se tega navadili, in učitelj ima zdaj naj večjo sitnost, preden jih tega odvadi. V kakem drugem razredu otroci ne morejo številiti, da bi perstov ne šteli. Če ne morejo roke sploskoma pred se na klop položiti, tako ne izdelajo naloge, bodi še tako lahka. Zakaj? Ker so že od mladih nog tako navajeni, ali ker se ni ti navadi zadosti zgodaj v okom prišlo. Navada se je vrastla v naravo, in takšna ima svojo oblast do človeka. „Stara navada, železna srajca“. Poslušajmo še izgled iz življenja nekega moža, ali prav za

prav njegove lastne besede, ki tako le pripovedujejo: „Moji starši so me zgodaj navadili tega, da nisem nikoli poprej iz hiše šel, da bi se ne bil pokropil z blagoslovljeno vodo. Storil sem to v svoji mladosti iz navade, ker se ne spomnim, da bi bil zraven si kaj mislil. V poznejših letih, ko se pamet zbudi in ko sem bil podučen, sem si večkrat pri besedah: V imenu Boga očeta i. t. d. tudi mislil: Vse mojemu Bogu na čast; ali pa sim v nebesa pogledal, ter prosil: O Bog! blagoslovi me danes v imenu očeta i. t. d. Odrastel sem, prišel sem med druge ljudi, sem postal vojak; neumne leta, v katerih lahkomi-selnost človeka rada posede, so se tudi pri meni prikazale. V tovaršii drugih sem delal kot oni, pozabil sim svoje navade. Ko sim poslednjič moško starost dosegel, in ko me je resno-bno življenje iz npravnega oslavljenja prebudilo, se stara navada zopet v meni zbudi, in zdaj, ko sem visoko dobo moške starosti dočakal, ne zapustim nikdar svoje hiše, ali ne grem na delo, ali na popotvanje, ali če se k molitvi podam, da bi se ne poškopil. Prav velikokrat, če ravno ne vselej, se mi vprašanje vsili: Kam pa greš? ter si mislim: Gospod, blagoslovi me, blagoslovi tudi to, kar sim pričel! Ta navada se mi je tako vkoreninila, se je tako prišla mojega telesnega življenja, da je ne morem drugače opustiti, kakor če se nalašč namenim, in še celó silo bi si moral delati in samega sebe prašati: No zakaj pa zdaj hočeš to opustiti? In kako bi zamogel to? Po ti navadi ostanem vedno v zvezi z Bogom; letá me varuje in brani v veliko nevarnostih pred hudem in me priganja k dobremu. Zdaj še le zapopadem, kar so moj oče mislili, kadar so rekli: „Otroci, imejte Boga vedno pred očmi!“ — In pravi na dalje mož — ko se mu je solza v očeh vtrenila, „hvaležno se pri tem spomnim svojih preljubih staršev“.

(Konec prih.)

Iz zgodovine kerščanske ljudske šole.

(Dalje.)

Cerkve, samostani in šole odgojišča za ljudstvo, so razrušene; kar pa vojska ne končá, pograbili so pa deželski knezi, ki niso bili nikoli nasiteni cerkvenega premoženja. Duhovne društva, ki so se dosihmal trudile v odgojenje ljudstva, so